

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Dlaczego WYPŁUCZ, a nie: „wypłukaj”?

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

O tym, jak odmienia się dany czasownik, decyduje utrwalona w języku tradycja jego odmiany. We współczesnej polszczyźnie można wyróżnić aż 18 wzorów odmiany czasowników, tworzących odrębne grupy koniugacyjne, do których można dodać jeszcze jedną, 19. grupę, złożoną z czasowników nieregularnych. Sporo kłopotu sprawiają użytkownikom polszczyzny czasowniki należące do IX grupy koniugacyjnej, czyli takie, które w bezokoliczniku zakończone są na -ać, a w 1. os. cz. teraźniejszego lub przyszłego prostego na -ę, np. karać, ukarać, płukać, wypłukać, łgać, zełgać, żebrać, orać, zaorać. Sęk w tym, że podobne do nich są czasowniki należące do I grupy koniugacyjnej – one również mają w bezokoliczniku zakończenie -ać, ale w 1. osobie przyjmują zakończenie -am, a nie -ę, np. czekać, zaczekać, badać, zbadać, czytać, odczytać, kochać, zakochać się. Tych czasowników jest o wiele, wiele więcej niż czasowników z grupy IX, dlatego tak chętnie przypisujemy tym mniej licznym częściściej wykorzystywany wzór odmiany i tworzymy formy niepoprawne: „karam” zamiast KARZĘ, „łgasz” zamiast ŁŻESZ, „zebra” zamiast ŻEBRZE. Nie mniej kłopotu sprawiają formy czasu rozkazującego, a trzeba pamiętać, że czasowniki z grupy IX (czyli te na -ać i -ę) mają w trybie rozkazującym formy krótkie: PŁUCZ (nie: płukaj), WYPŁUCZ (nie: wypłukaj), UKARZ (nie: ukaraj), ORZ (nie: oraj). Na tytułowe pytanie odpowiemy zatem: Poprawnie mówimy i piszemy WYPŁUCZ, a nie „wypłukaj” dlatego, że czasownik ten należy do IX grupy koniugacyjnej, a należy do niej dlatego, że od wieków odmieniał się tak samo: WYPŁUKAĆ – WYPŁUCZĘ, WYPŁUCZESZ, WYPŁUCZIE... – WYPŁUCZ, WYPŁUCZCIE...